

pomoči in ji obetal sveto zvestobo. Posebno se v Loreti kar ni mogel ločiti od Marijinega svetišča.

Zadnji dan i. 1731. je došel v Rim. Na sv. treh Kraljev dan je dobil obleko misijonskih gojencev. Preden jo obleče, jo daruje nebeški Kraljici, da bi jo blagoslovila. Detinsko-zaupno jo prosi, naj nikar ne dopusti, da bi v tem svetem oblačilu storil kak greh, marveč da bi mogel vedno čist ostati. In ko zapazi, da ima rdeč rob in pas, se spomni mučenja in navdušeno ga poljubi, se ozre na sliko Matere božje in vzklikne: „Tukaj sem, pošli me! Toda storiti me moraš vrednega take milosti!“ V tem slovesnem trenutju je Mariji izročil vse svoje učenje in ves svoj trud. Tudi pozneje je mnogokrat ponavljal to popolno izročitev.

Pridno se je učil in pripravljaval za svoj poklic; vzorno se je vedel ter bolj in bolj odlikoval v krščanskih čednostih. Pa božja volja ni bila, da bi bil ~~priem~~ ^{priem} kot goreč apostol nazaj v svoj rojstni kraj, marveč Bog je v najlepših letih, kakor nekda sv. Alojzij, presadil to lepo lilijo v rajski vrt Marijinih otrok. Kakor je lepo in vzpodbudno živel, tako je tudi lepo in srečno umrl, 30. aprila 1738. Vsi, ki so ga poznali, so pričali, da je ohranil ves čas svojega štiriindvajsetletnega življenja brezmadežno obleko krstne nedolžnosti.

Prva in zadnja smodka.

Ekaj boste govorili? Tobak ima svoj denar. Tako se rad odreže vsak tobakar, kadar ga kdo drega, češ, s kajenjem se izpiha dosti drobiža v zrak. Postaven kadilec je bil tudi Ogrinov France. Ta je zagovarjal kajenje tako-le: „Le dajmo ga; bodo pa davki toliko manjši. Tobak je cesarska roža. Kar cesar pri tobaku dobi, mu pa drugje ni treba iskati.“

Ali ima tobak res svoj denar, in torej kadilec ravno tako težak mošnjiček kot nekadilec, tega med tobakarji ne bomo dohnali do sodnjega dne.

Da kadilec znižuje davke, temu ne moreš oporekati; le to bi mogel k večjemu dostaviti, da jih znižuje pač drugim, sebi pa celo zvišuje. — Ali ima torej tobak svoj denar — kdo ve? Gotovo pa je, da ima tobak svoje posebne pravice. Tobak je znamenje pobratimstva, prijateljstva; zato se divjaki, ko so si med seboj menjali pipe in tobak, nič več ne preganjajo in si ostanejo prijatelji in pomočniki.

A glej, kako je čudno! Sram je človeka prositi kruha, denarja, obleke; tobaka prositi ni sram ne kmeta ne gospoda. Naš oče, imeniten tobakar, vem, da bi skoro rajše lakote omedleli, nego bi koga prosili jedi. Toda, ako je suh njih mehur, jim pa ni prav nič težko reči: „Ti, Luka, glej moj je suh, daj bom pa tvojega naredil.“ In Luka da rad; drugič pa prav pride.

Marsikomu bi se čudno zdelo in odkimal bi, če bi mu kdo ponujal skorjo kruha ali par vinarjev; če ti pa kdo pomoli svoj mehur, češ: pa mojega naredi, ali pa ti ponudi smodko, tedaj pa misliš, da bi ga razžalil. če se ne bi poslužil njegovega kadiva.

Tak je tobak!

Pa ne le svoje pravice ima tobak, tudi svoje muhe. Kakšne — je pripovedal onidan Klančarjev Konrad, ko je sedela tamkaj pod lipo vesela družba in se prijazno kratkočasila.

Nekdo izmed družbe je bil tako imeniten in tako dober, da je izvlekel iz žepa cel šop smodk in jih je ponujal po stari tobakarski navadi in darežljivosti vsej družbi.

„Lepa hvala, ne kadim,“ odvrne Konrad, edini v celi družbi.

„Če ne, pa boš.“

„Res lepa hvala, nisem kadilec.“

„No, ta je pa lepa! Tak dečko, pa ne bo kadil, ko kadi že vsak otrok.“

„Imam poseben strah pred kajo; zlasti še pred smodkami.“

„No, daj, daj! Saj nisi dekle.“

„Pusti me! Vedi, da ne bom. Mi ne ugaja in mi ne. Vam rajši povem, zakaj mi kajenje ne ugaja.“

„Če ne maraš kaditi, pa še praviti ni treba,“ ugovarja nekoliko užaljen tobakarski dobrotnik.

„O, pove naj pa le!“ se takoj oglasi vsa družba. Konrad prične.

„Tudi jaz nisem bil vedno tak, pač pa premeten ptiček, kakor so navadno vsi takile mestni otroci. Vse sem moral pretakniti, vse pregledati, pa tudi vse pozkusiti. Lahko si mislite, da mi tudi tobak in pipa in druga tobakarija ni ostala neznana reč. — Kolikokrat sem potegnil par dimov iz očetove pipe ali iz njihove smodke, kadar so jo kam položili med opravikom.

Da sem prosil tudi pri tovariših za kak ostanek svalčice ali vsaj za par potegljajev, to se pri junakih moje vrste samoobsebi razume. Imeti svojo zalogo: to so bile sicer moje srčne želje; toda da bi se povzpел sam tako visoko, se mi ni nikdar izponeslo. Pa so me morali že kdaj opaziti domači, dasi sem skrbno skrival pred starši ono, s čimer sem se hotel pred drugimi postaviti. Ali pa me je izdal morda tobakov duh, pa rjava barva na prstih. Imeli so me — pa je. Ali so me? ... Nič me niso. Čudil sem se, da me nič niso. Še bolj sem se začudil, ko so mi oče rekli: „Kondek, e, kaj bi tisto le smrdljivost kadil, tiste svalčice, tiste ostanke. Ali jo vidiš — ta-le bo zate!“ pa so mi pomolili lepo temnorjavo in debelo smodko. „Ta-le bo za-te!“

„No, no, kaj pa misliš? Zdaj ga boš pa še ti učil te grde, smrdljive kaje?“ se oglase mati iz kuhinje.

„Ali ni prav, da tak krepak dečko kadi?“ se ozro oče na mater. Opazil sem, da so nekoliko pomežiknili. Seveda še na misel mi ni prišlo, čemu. Mati so na to umolknili. Prav v redu se mi ni zdela vsa stvar; vendar sem bil vesel, da se zdaj lahko kar očitno postavim — kar na domačem pragu in pa s táko! Ne svalčice, ne s koncem, ampak s celo. — „Ne, danes je ne bom, je je škoda za delavnik, v nedeljo jo bom, popoldne, tako sem si mislil in spravil smodko. Hodil sem jo pa gledat vsak dan, tudi pomeril sem jo vselej, stopil moško gorindol po sobi ter se vstopil zdajnzdaj pred ogledalo.

Lipson

S. S. S.

Prišla je naposled nedelja, moj dan. Popoldne po cerkvi sem se hitro preoblekel, potem pa po smodko. Ponosno sem jo prižgal, kar v kuhinji. Toda potem me pa ni več držalo pod streho. Kondek je moral vun. Kdo bo kadil, če ga nihče ne vidi. Kadi se zato, da ljudje človeka vidijo in občudujejo. Pred domačo hišo, pa tudi pred sosedovo in še nižje doli, po ulici, da sosedovi vidijo, da kadi Klančarjev Kondek smodko. Kolikokrat sem se ustavil, se obrnil na to in na ono stran, da bi se videlo od vseh strani, kako Kondek kadi.

Deset minut ni trpel to moj ponosni izprehod. Oči niso več dobro delale. Zdelo se mi je, da je stopila prednje lahka meglica. Videlo se mi je, da pričanja deževati. Vse je mrgolelp po zraku. Iztegnil sem roko, a čutil nisem dežja, tudi dežnika ni nihče razpel.

Tudi v glavi ni bilo vse prav. Nekaj se je sukalo. Pri hišah sem videl po dvoje vrat; ob voglih sta bili po dve svetilnici, in vsi ljudje so hodili v parih.

Prijel sem se za glavo. Smodka mi ni več šla. Roka mi je omahnila, in smodka mi je padla na tla. Pobratil se mi ni ljubilo, saj se tudi nisem upal pri-pogniti.

Tudi v ustih in v želodcu ni bilo dobro. „Domov, domov, brž domov“ — sem si dejal. — Komaj sem prilezel ob hišah... Kar padel sem v hišo in na postelj.

Hudo je bilo... vse se je vrtelo okrog mene in potem... ne vem več.

Drugo dopoldne sem se zbudil, podoben bolj mrliču kot živemu. Ves slaboten in prazen. Usta polna nesnoznega okusa.

Oče in mati so bili ob postelji.

„Ali je bila prehuda?“ mi reko oče smehljaje.

„Boš pa še očeta ubogal in kadil!“ ošinejo mati očeta in mene obenem.

Prav hudomušno pa mi dé starejša sestra: „Le brž vstani, Kondek; boš videl, kako prijaznega kozlička smo dobili včeraj. Zunaj na dvorišču za drvarnico ga imamo.“

Res sem ga šel gledat in tudi takoj zvedel, kdo mu je bil odkazal ta prostor.

Huda šola, toda dobra šola. Od tedaj mi pa ne gre več in ne gre tobak. Oče se vedeli, da drugače nič ne opravijo; pa so se poslužili tega zdravila. Šram me je bilo pred njimi in skrival sem se. Danes sem jim pa hvaležen, ko tolikokrat slišim tožiti hude tobakarje: „Kako rad bi se ga odvadil, pa se ga ne morem.“

Ferd. Gregorec.

„Martine, kaj je bilo . . .?“

Priden je sedaj Novakov Martine. Pravijo pa, da nekdanj ni bil. Tovariši ga niso marali v družbo. Po poti iz šole mu je vrgel kdo v obraz kako pikro. Koga drugega bi bilo sram. — Martineta pa ni bilo. Jezilo ga ga je. Skočil je za nagajivcem in če ga je dohitel, nista kar ob kratkem opravila. In če so zvedeli pri Novakovih, so ga tudi kaznovali, potem pa še učitelj v šoli. Pa vse ni nič pomagalo.

Nekaj je pa le . . .

* * *

Pozimi je bilo . . .

Gruče otrok so hitele v šolo. Med zadnjimi je stopal Novakov Martine, prav malomarno in zamišljeno. Prišel je do mosta. Ob mostu je pekel kostanjar svoje blago.

Vse polno otročaje se je gnetlo okrog pečiće kostanjarjeve. Komur so dali doma krajcar, ga je tu gotovo zapravil: pet gorkih kostanjev je dobil zanj.

Martine pa ni imel novčiča. Doma mu ga niso dali — pač bi mu bili pa dali radi kaj drugega kakor krajcar.

Dišal mu je pa kostanj. Izmed tovarišev ga mu ni hotel dati nihče. Misliti je jel, kako bi prišel do kostanja.

Manjši in večji šolarji so nastavliali roke proti branjevcu, ki jim je štel kostanje. Krajcarje so mu pa